

Nurmuhammadova Ruxshoda

Nizomiy nomidagi O'zMPU Logopediya yo 'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-falsafiy jihatdan o'rganish, jamiyat tushunchasi yoritilgan. Shu bilan birga jamiyatning rivojlanishidagi muhim omillar, muammolar, ijtimoiy tengsizlik va adolat masalalarini yoritib berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Globallashuv, prognoz, inqiroz, axborot, integratsiya, modernizatsiya, jamiyat, ob'ektiv yondashuv, sub'ektiv yondashuv, oila, ta'lim, din, davlat, fuqarolik jamiyati, 'axborot jamiyati', 'raqamli madaniyat', 'virtual haqiqat'.

Annotation: This article explores modern society from a socio-philosophical perspective and examines the concept of society. It also focuses on highlighting the key factors in the development of society, as well as issues related to social inequality and justice.

Keywords: Globalization, Forecast, Crisis, Information, Integration, Modernization, Society, Objective approach, Subjective approach, Family, Education, Religion, State, Civil society, "Information society", "Digital culture", "Virtual reality".

- Bugungi globallashuv jarayonida jamiyat tushunchasini o'rganish ijtimoiy-falsafiy tahlilning asosiy mavzularidan biridir. Zamonaviy jamiyat insoniyat taraqqiyotining murakkab ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy tizimlarini qamrab oladi. Uni o'rganish nafaqat nazariy ahamiyatga ega, balki amaliy jihatdan ham muhimdir. Chunki jamiyat rivojlanish qonuniyatlarini anglash orqali kelajakni prognoz qilish, muammolarni hal etish va adolatli ijtimoiy tartibotni qaror toptirish mumkin bo'ladi.

- Jamiyatni o'rganishda falsafa fanining o'rni beqiyosdir. Chunki falsafa insoniyat tarixini, ijtimoiy jarayonlarni va ularning mohiyatini chuqur tahlil qiladi. Ayniqsa, XXI asrda yuz berayotgan ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar, axborot texnologiyalarining keng tarqalishi va global muammolarning kuchayishi jamiyatni falsafiy jihatdan qayta o'rganishni talab etmoqda.

- Zamonaviy jamiyatning ijtimoiy-falsafiy mohiyati

- Falsafa tarixida jamiyat tushunchasi Aristotel davridan boshlab asosiy ilmiy tahlil obyekti bo'lib kelgan. U jamiyatni tabiiy ijtimoiy organizm sifatida talqin qilgan. Yangi davr falsafasida esa jamiyat murakkab tizim sifatida ko'rib chiqildi. Hegel jamiyatni mutloq ruhning rivojlanish bosqichlaridan biri sifatida talqin qilgan. Karl Marx esa jamiyatni ishlab chiqarish munosabatlari va sinfiy kurash asosida o'rgandi.

- Jamiyat – insoniyatning birgalikdagi hayoti va faoliyati jarayonida shakllangan murakkab tizim. Uning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- insonlarning o'zaro muloqoti va hamkorligi;
- ijtimoiy institutlarning mavjudligi;
- moddiy va ma'naviy qadriyatlarining shakllanishi;
- tarixiy taraqqiyot qonuniyatlari.

- Falsafa nuqtayi nazaridan jamiyatning mohiyatini anglash ikki asosiy yo'nalishda amalga oshiriladi:
 - 1. Ob'ektiv yondashuv – jamiyatni tabiiy zaruriyat asosida shakllanuvchi tizim sifatida tushuntiradi;
 - 2. Sub'ektiv yondashuv – jamiyatni inson ongining mahsuli va ijtimoiy faoliyat natijasi sifatida ko'radi.
- Modernizatsiya jarayonlari zamonaviy jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va madaniy qiyofasini tubdan o'zgartirdi. Ayniqsa, G'arb mamlakatlarida sanoatlashuv, demokratik institutlarning shakllanishi va huquqiy davlat qurilishi jamiyatning rivojlanishida muhim o'rin egalladi.
- Globalizatsiya esa jamiyat taraqqiyotiga yangi bosqich olib keldi. Milliy chegaralarning shaffoflashuvi, xalqaro integratsiya, axborot almashuvining tezlashuvi natijasida "umumjahon jamiyati" g'oyasi ilgari surilmoqda.
- Hozirgi zamonda modernizatsiya va globalizatsiya jarayonlari jamiyatning tubdan o'zgarishiga sabab bo'lmoqda. Jamiyat iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy va madaniy sohalarida yangi bosqichga ko'tarildi. Ayniqsa, fan-texnika taraqqiyoti va ilmiy bilimlarning o'sishi jamiyat hayotiga ulkan ta'sir ko'rsatmoqda.
- Jamiyat taraqqiyotida ijtimoiy institutlarning roli
- Jamiyat barqarorligining asosiy sharti – ijtimoiy institutlarning samarali faoliyatidir. Ular orasida oila, ta'lim, din, davlat va fuqarolik jamiyati alohida o'rin tutadi.
- Oila – insonning birlamchi ijtimoiylashuv makoni. Unda shaxsning axloqiy qarashlari, qadriyatlari va dunyoqarashi shakllanadi.
- Ta'lim – bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantiruvchi institut bo'lib, jamiyat taraqqiyotining bosh omilidir.
- Din – axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash, odamlarni ezgulik sari yo'naltirishda muhim ahamiyat kasb etadi.
- Davlat – siyosiy boshqaruv va tartibotlarni amalga oshiruvchi institut sifatida jamiyatning asosiy tayanchi hisoblanadi.
- Fuqarolik jamiyati – shaxs erkinligi, huquq va burchlarning muvozanati asosida barpo etilgan ijtimoiy tizimdir.
- Zamonaviy jamiyatda ayniqsa huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati masalasi falsafiy tahlillarda alohida o'rin tutadi. Bu tamoyillar jamiyatda adolat, tenglik va erkinlikni ta'minlashning kafolatidir. Shuningdek, fuqarolik jamiyati tushunchasi zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tahlilning markaziy masalalaridan biridir.
- Axborot asrida jamiyat
- XXI asr axborot asri deb ataladi. Bu davrda axborot resurslari ishlab chiqarishning asosiy omiliga aylandi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli texnologiyalar jamiyat hayotini tubdan o'zgartirmoqda. Bir tomondan, ular erkinlik va ma'lumotga keng kirishni ta'minlaydi, ikkinchi tomondan esa axborot xavfsizligi, yolg'on xabarlar va madaniy assimilyatsiya kabi muammolarni keltirib chiqarmoqda.
- Zamonaviy jamiyatning falsafiy tahlilida 'axborot jamiyati', 'raqamli madaniyat', 'virtual haqiqat' kabi tushunchalar muhim o'rin egallaydi. Bu tushunchalar inson hayotining yangi shakllarini tahlil qilish imkonini beradi.

- Zamonaviy jamiyatdagi qadriyatlar muammosi
- Jamiyat rivojlanishida qadriyatlarning o'rne beqiyosdir. An'anaviy qadriyatlar bilan zamonaviy qarashlarning to'qnashuvi ijtimoiy-falsafiy bahslarni kuchaytirmoqda. Masalan, individualizm va kollektivizm, an'anaviy oila qadriyatlari va zamonaviy turmush tarzining qarama-qarshiliklari bugungi jamiyatning asosiy muammolaridan biridir. Shu bois jamiyatda ma'naviyat, axloqiylik, insonparvarlik va milliy qadriyatlarni rivojlantirish dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Bu jarayonda yoshlarning ma'naviy barkamolligi va vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishi muhim ahamiyat kasb etadi.

- Ijtimoiy tengsizlik va adolat masalalari
- Jamiyat rivojida adolat tushunchasi eng muhim falsafiy kategoriyalardan biridir. Tengsizlikning iqtisodiy, siyosiy va madaniy ko'rinishlari mavjud. Iqtisodiy tengsizlik insonlarning moddiy farovonligida aks etsa, siyosiy tengsizlik hokimiyatdan foydalanishda o'z ifodasini topadi.

- Falsafiy jihatdan adolat — insonlarning teng imkoniyat va huquqlarga ega bo'lishi, mehnatiga yarasha baholanishi bilan bog'liqdir. Adolat jamiyat barqarorligining poydevori hisoblanadi. Shu sababli har bir davlat o'z siyosatini adolat tamoyiliga asoslashga intiladi.

- O'zbekiston misolida zamonaviy jamiyat rivoji
- Yangi O'zbekiston strategiyasi milliy tiklanish va milliy g'oya asosida rivojlanmoqda. Jamiyatda inson huquqlari, adolat va erkinlik masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Shuningdek, yoshlarga oid davlat siyosati jamiyatning kelajak taraqqiyotida muhim o'rin tutadi.

Hozirgi davrda ta'lim tizimini rivojlantirish, ilm-fan va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash Yangi O'zbekiston taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

- Xulosa qilib aytganda, zamonaviy jamiyatni o'rganish ijtimoiy-falsafiy jihatdan insoniyat taraqqiyotining asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi.

Jamiyatni tahlil qilish orqali biz uning mohiyatini anglash, kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ko'ra olish va mavjud muammolarga yechim topish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

Shuningdek, zamonaviy jamiyatni o'rganish global muammolarni — ekologik inqiroz, axborot xavfsizligi, tengsizlik va adolat muammolarini hal qilish uchun zaruriy nazariy asosni yaratadi.

Falsafiy tahlil jamiyat taraqqiyotini ilmiy anglash va uni to'g'ri yo'naltirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
- 2. Habermas Yu. Kommunikativ harakatlar nazariyasi. – Moskva: Ves Mir, 2000.
- 3. Toffler E. Uchinchi to'lqin. – Toshkent: O'zbekiston, 2001.

- 4. Veber M. Protestant axloqi va kapitalizm ruhi. – Moskva: Progress, 1990.
- 5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoni: "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi".